

Литература

1. Федосов В., Опарін В., Львовчкін С. Фінансова реструктуризація в Україні: проблеми і напрямки: Моногр. / За ред. В. Федосова. – К.: КНЕУ, 2002. – 387 с.
2. Фетисов Ф. Д. Бюджетная система Российской Федерации: Учебное пособие / М.: Юнити-Дана, 2003. — 367 с.
3. Рахункова палата України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ac-rada.gov.ua>
4. Индугенко А. Н. Бюджетный менеджмент в условиях формирования системы бюджетирования, ориентированного на результат // Финансы и кредит. №30, 2007. – С. 2-8.
5. Галушка Є. О. Бюджетний менеджмент: Навч.-метод. посіб. – Чернівці: Книги-XXI, 2007. – 280 с.
6. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.ua>
7. Український бюджет має «сірий» прихований дефіцит [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.golosua.com>
8. Звіт про робочі зустрічі 3-5 вересня 2008 року за участю представників Генеральної Дирекції державних фінансів Міністерства бюджету, державних рахунків і державної служби Франції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>.
9. Запатріна, І.В. Удосконалення процесів контролю за ефективним використанням бюджетних коштів в Україні [Текст] / І.В. Запатріна // Економіко-математичне моделювання соціально-економічних систем. – 2007. – Вип. 12. – С. 20–29.

УДК 336.22

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗБОРУ ТА ОБЛІКУ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Ю.Ю. Баглай, О.О. Сосновська

Резюме. У роботі обґрунтовано необхідність впровадження механізму формування збору та обліку єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове соціальне страхування. Розглянуто основні переваги та недоліки єдиного соціального внеску. Запропоновано оптимізаційну модель системи збору та обліку єдиного соціального внеску.

Ключові слова: загальнообов'язкове державне соціальне страхування, єдиний соціальний внесок, соціальний захист громадян.

Система загальнодержавного соціального страхування є на сьогодні недосконалою, характеризується громіздкістю законодавчих актів, постійною зміною ставок відрахувань у державні фонди соціального страхування, частою зміною форм звітних документів та порядку їх заповнення, неефективністю з огляду на адміністративні витрати на забезпечення функціонування чотирьох діючих фондів соціального страхування.

Саме тому необхідність формування системи збору та обліку єдиного соціального на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні зумовлена загальносуспільними потребами реформування цієї системи.

Сьогодні серед головних питань, розв'язання яких передбачається веденням єдиного соціального внеску, є суттєве зниження адміністративних витрат фондів за рахунок об'єднання їх у єдиний соціальний фонд. Скорочення таких витрат завдяки створенню єдиного соціального фонду дозволить зекономити обігові кошти, знизити ставки внесків та зменшити адміністративне навантаження на роботодавця (рис.1). Зменшення навантаження на фонд оплати праці, у свою чергу, зробить можливим збільшення суми сплачених соціальних внесків

Згідно з Законом України «Про єдиний соціальний внесок» від 08.07.2010 №2464–VI єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування - це консолідований страховий внесок, збір якого здійснюється до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування в обов'язковому порядку та на регулярній основі з метою забезпечення захисту у випадках, передбачених законодавством, прав застрахованих осіб та членів їхніх сімей на отримання страхових виплат за діючими видами загальнообов'язкового державного соціального страхування. Платниками єдиного соціального внеску є роботодавці, працівники, фізичні особи, які виконують роботи (надають послуги) та інші.

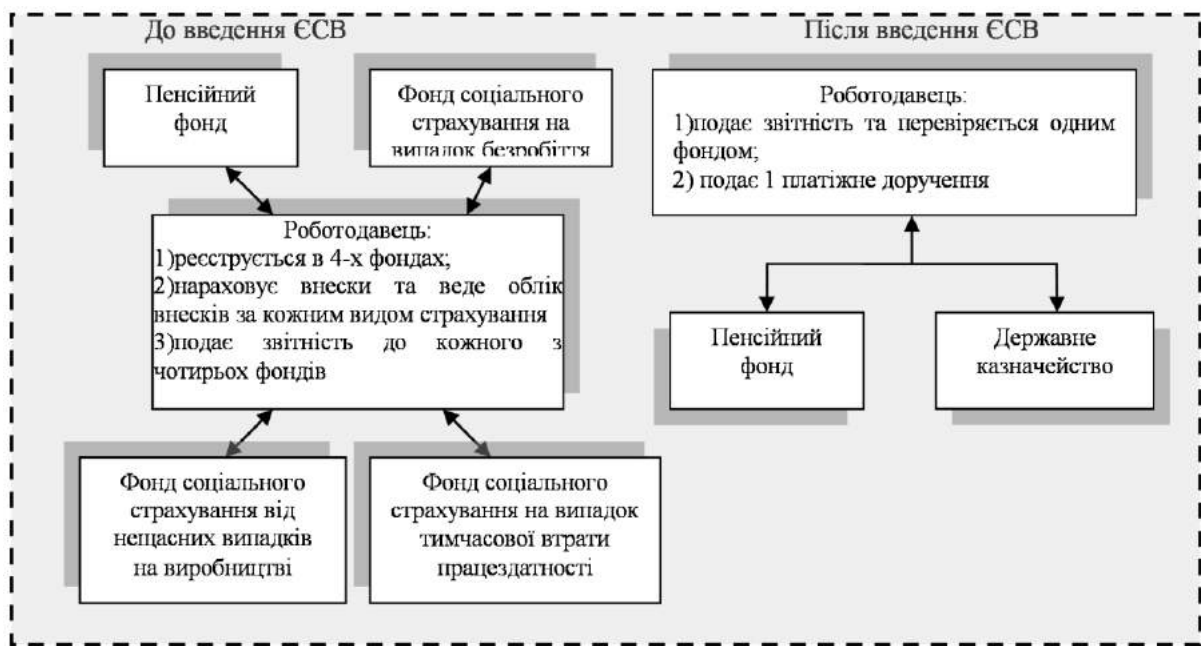

Рис. 1 Адміністративне навантаження на роботодавця

Відповідно до п. 1 та п. 4 ст. 7 розділу 3 Закону України «Про єдиний соціальний внесок» від 08.07.2010 №2464–VI єдиний внесок нараховується для платників на суму нарахованої заробітної плати за видами виплат, які включають основну та додаткову заробітну плату, інші заохочувальні та компенсаційні витрати. Максимальна величина бази нарахування єдиного внеску – максимальна сума доходу застрахованої особи, що дорівнює п'ятнадцяти розмірам прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановлено законом, на яку нараховується єдиний внесок (табл. 1).

Таблиця 1

Розмір максимальної суми доходу, на який нараховується ЄСВ на 2011 рік [1]

Період	Максимальна величина бази нарахування єдиного внеску (грн.)
31 січня 2011 року	14115
31 квітня	14400
31 жовтня 2011 року	14775
31 грудня 2011 року	15060

Слід зазначити, що після впровадження єдиного соціального внеску величина доходу, на який нараховується внесок зросла майже у три рази.

Ставки нарахування внеску варіюються для приватних підприємців, бюджетних організацій та фізичних осіб-підприємців та наводяться в Законі України «Про єдиний внесок».

Впровадження системи збору та обліку єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування в Україні сприятиме легалізації заробітної плати, що дозволить поступово знизити ставку єдиного соціального внеску, та знизити рівень адміністративних витрат існуючих фондів соціального страхування. Проте, існує ціла низка проблем та негативних наслідків від введення системи збору та обліку єдиного соціального внеску.

На нашу думку, для того щоб дати оцінку змінам, які відбулися із запровадженням єдиного соціального внеску, потрібно SWOT-аналіз моментів, з якими зіштовхнулись роботодавці, наймані працівники та Пенсійний фонд України (табл. 2).

Позитивні та негативні наслідки від запровадження ЄСВ [2]

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Для бухгалтерів та керівників підприємств	
Зникла потреба реєстрації в декількох фондах соціального страхування	Збільшилась відповідальність за несвочасний перерахунок внеску
Скоротився час бухгалтера на проведення утримань та нарахувань на заробітну плату	Збільшились випадки несвочасної виплати лікарняних та допомоги по безробіттю
Зменшилась кількість звітних форм з оплати праці	ЄСВ необхідно сплачувати на різні рахунки залежно від ставок та видів платежів
Скоротився час та витрати на перерахунок ЄСВ	Зріс ризик сплати ЄСВ не на той рахунок
-	Збільшилось соціальне навантаження на фізичних осіб - підприємців, адже вони крім сплати єдиного податку мають тепер додатково сплачувати ЄСВ
-	Із запровадженням ЄСВ витрати на фонд оплати праці не зменшились, що провокує підприємства йти у тінь.
Для найманих працівників	
Запровадження нормативної бази щодо ЄСВ може дати поштовх для подальших реформ в сфері соціального страхування і пенсійної реформи зокрема.	Утримання із заробітної плати не зменшились.
Для працівників пенсійного фонду	
Формування єдиної бази дозволяє швидко виявляти несплатників та порушників.	Збільшення об'єму роботи та відповідальності за контроль сплати ЄСВ.
Загальні правила стягнення внеску та єдина форма звітності підвищує ефективність роботи.	-

Вважаємо, що для ліквідування недоліків впровадження єдиного внеску та підвищення ефективності його функціонування в Україні необхідно розглянути досвід зарубіжних країн.

Досвід функціонування в Російській Федерації єдиного соціального внеску підтверджує неефективність його впровадження, що спричинено наступними недоліками:

1) податкові органи не забезпечили необхідний рівень збору ЄСП в цілому, так і за окремими державними позабюджетними страховими фондами зокрема;

2) відбувся розподіл функцій адміністрування страхових внесків, коли нарахування та збір страхових внесків здійснюють податкові служби, а стягнення пені, штрафів та недоїмок через суд – фонди соціального страхування, що зменшує ефективність ЄСВ;

3) впровадження ЄСВ призвело до змішування в рамках ЄСВ виплат страхового та не страхового характеру, які мають сплачуватися за рахунок Державного бюджету.

Наступним кроком, що також негативно вплинув на систему соціального страхування у Російській Федерації, стало зниження ставки єдиного соціального внеску. Це призвело до виникнення дефіциту бюджетів у всіх страхових фондах: значно зріс дефіцит Пенсійного фонду, у соціальних страхових фондів на вистачило коштів для підвищення розмірів соціальних виплат застрахованим особам.

Отже, як свідчить досвід Росії, перед зниженням розміру внесків на соціальне страхування в Україні необхідно чітко визначити альтернативні джерела фінансування тих самих видатків за рахунок інших внесків.

Для порівняння доцільно також розглянути досвід збору соціальних внесків в інших країнах Європи. Враховуючи досвід більшості європейських країн, можна виокремити п'ять основних типів моделей адміністрування збору страхових внесків:

1) паралельне здійснення окремими установами соціального страхування своїх функцій. Управління системою є повністю децентралізованим і відокремленим від податкової системи. До країн, що мають такий тип адміністрування, належать Данія, Люксембург, Австрія, а також Україна.

2) функції реєстрації платників і застрахованих осіб, збору внесків, прийому та обліку звітності зі сплати внесків централізовано виконує одна установа. Водночас страхові виплати, ведення відповідних баз даних та обліку застрахованих осіб здійснюється окремо кожним із фондів соціального страхування. Таку схему адміністрування застосовують Бельгія, Іспанія, Італія, Македонія та Болгарія. Німеччина, де всі соціальні внески збирає установа з медичного страхування, та Польща в якій ті самі функції виконує адміністратор солідарної пенсійної системи, також належить до цього типу.

3) єдина установа, яка здійснює збір страхових внесків, є відповідальною і за здійснення виплат, ведення обліку застрахованих та зберігання необхідних даних. Подібну адміністрацію мають Чехія, Греція, Литва, Мальта, Португалія, Швейцарія, Словаччина.

4) функції збору, контролю, примусового стягнення та управління грошовими коштами здійснює податкова адміністрація. Є певні розбіжності щодо органів відповідальних за реєстрацію та облік застрахованих, але в цілому таку модель адміністрування практикують Естонія, Угорщина, Голландія, Словенія, Росія, Сербія, Хорватія, Чорногорія, Албанія, Румунія, Боснія, Герцеговина.

5) на єдину установу покладаються всі функції, не пов'язані зі збиранням внесків, тоді як збір і розподіл внесків здійснюють податкові органи. Таку модель з найбільшим ступенем інтеграції можна знайти у Великій Британії, Фінляндії, Швеції, Норвегії, Ісландії. Ірландія та Латвія мають дуже подібні до цієї системи моделі, але певні адміністративні функції установ з медичного страхування залишилися децентралізованими [3].

Як свідчить зарубіжний досвід, зниження соціальних внесків без визначення альтернативних джерел формування бюджетів фондів соціального страхування не призведе до легалізації заробітної плати, а лише спричинить дефіцит коштів соціального страхування та поставить під загрозу виконання основних соціальних програм.

Отже, проаналізувавши механізм системи збору та обліку єдиного соціального внеску, його позитивні та негативні сторони, досвід зарубіжних країн ми пропонуємо створити оптимізаційну модель системи збору та обліку єдиного соціального внеску, яка дозволить підвищити ефективність його впровадження (рис.2).

Модель складається з чотирьох елементів: теоретико-методологічні основи системи збору та обліку єдиного соціального внеску, нормативно-правова база, організаційна система регулювання збору єдиного соціального внеску та критерії ефективності.

Теоретико-методологічні засади, в свою чергу, включають принципи та функції системи збору та обліку єдиного соціального внеску. Показниками ефективності даної моделі є:

1. Показник рівня соціальних виплат на душу населення.
2. Коефіцієнт співвідношення соц. виплат фондів соц. страхування та соціальних доходів населення.
3. Коефіцієнт співвідношення фактичних соціальних виплат і нормативних.
4. Коефіцієнт темпів зростання соціальних виплат.
5. Рівень тінізації економіки
6. Розмір адміністративних витрат, пов'язаних з акумуляцією страхових внесків.

На наш погляд, наскільки успішно працює модель — настільки результативними будуть показники ефективності соціального страхування як вихідного блоку моделі і як засобу державного впливу на соціальні доходи і соціальні виплати населенню, а відтак — і на розвиток заходів соціальної політики держави в цілому.

Таким чином, державне регулювання із застосуванням оптимізаційної моделі єдиного соціального внеску стане ефективним методом позитивного впливу на розвиток соціального страхування та соціального захисту в цілому.

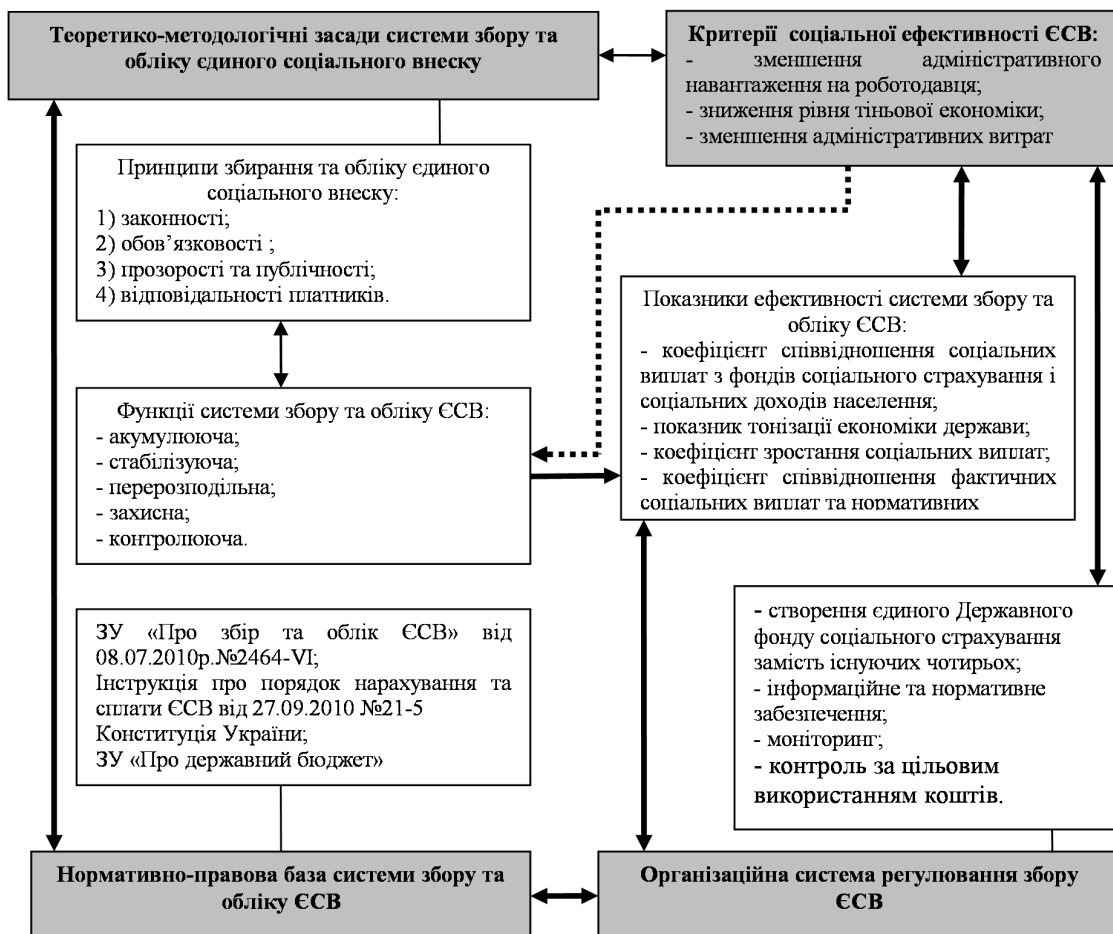

Рис. 2. Оптимізаційна модель вдосконалення системи збору та обліку єдиного соціального внеску на загальнодержавне обов'язкове соціальне страхування.

Література

1. Закон України від 08.07.2010 р. №2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.ua>
2. Баранник Л.Б. Проблеми впровадження єдиного соціального внеску в Україні // Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. – №2, 2010. - С. 10-17.
3. Гузик Т. Про необхідність введення єдиного внеску // Вісник Пенсійного фонду України. – №5, 2010. - С. 6-9.
4. Мельник С.І. Позитивні та негативні аспекти єдиного соціального внеску в Україні // Збірник наук. праць Національного університету державної податкової служби в Україні. – №1, 2009. - С. 237-242.
5. Державний комітет статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrstat.gov.ua>

УДК 658.153.2

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ДЕНЕЖНЫМИ ПОТОКАМИ ОТ ОПЕРАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ

А.А. Бакакин, Н.П. Карлова

Резюме. В статье рассмотрены сущность и особенности управления денежными потоками предприятий, проведен анализ состава и структуры операционных денежных потоков предприятий Украины. Выявлены основные проблемы формирования денежных потоков от операционной деятельности и обоснованы предложения по совершенствованию механизма управления денежными потоками с целью повышения эффективности производственно-хозяйственной деятельности предприятий. Основными методами исследования являются: анализ и синтез, экономико-статистические методы, метод сравнения.

Ключевые слова: денежные потоки, управление денежными потоками, управление денежными потоками от операционной деятельности, дебиторская задолженность, кредиторская задолженность, чистый денежный поток.

Одним из основных условий стабильного финансового состояния предприятия является поступление денежных средств, которое обеспечивает покрытие его текущих обязательств. Отсутствие минимально необходимого запаса денежных средств свидетельствует о финансовых трудностях предприятия. В то же время наличие значительных сумм временно не используемых денежных средств говорит о неэффективном их использовании. Поэтому качественное управление денежными средствами обеспечивает бесперебойность поставок, непрерывность производственного процесса и своевременность реализации продукции, что в свою очередь, оказывает положительное влияние на рентабельность и ликвидность предприятия. Именно поэтому формирование эффективного механизма управления денежными потоками от операционной деятельности является важным и практически значимым для обеспечения финансовой устойчивости предприятий.

Проблемам управления денежными потоками и оценки влияния распределения денежных средств на результаты деятельности субъектов хозяйствования посвящены работы известных отечественных ученых, в частности И.О. Бланка [1], Л.О. Коваленко [2], В.В. Сопко [3], А.М. Поддерегина [4], В.В. Мешко [5], а также зарубежных экономистов, среди которых М. Бертонеш, Р. Найт [6] и другие.

Почти каждая работа, посвященная финансовому менеджменту, содержит информацию, которая в той или иной степени касается фундаментальных концепций управления денежным оборотом предприятия. Вместе с тем, дальнейшее развитие систем и механизмов управления денежными потоками предприятия настоятельно требует углубления теоретических исследований, всестороннего рассмотрения составляющих и сущностных характеристик денежных потоков, а также адаптации полученных результатов к современным условиям функционирования предприятий [7].

Цель статьи – выявить основные проблемы формирования денежных потоков предприятий Украины и обосновать предложения по совершенствованию механизма управления денежными потоками от операционной деятельности.

Денежный поток как экономическая категория включает в себя две основные составляющие – «деньги» и «поток». Первая является экономической категорией, вторая составляющая – «поток», выступает качественным признаком денег. Таким образом, при определении сущности термина «денежный поток» необходимо учитывать признаки и особенности, присущие отмеченным составляющим.

В научной литературе существует множество определений термина денежный поток, однако потребность в его уточнении и корректировке сущности до сих пор остается актуальной. Так, в П(с)БУ 4 «Отчет о движении денежных средств» под движением денежных средств понимается поступление и выбытие денежных средств и их эквивалентов.

И.О. Бланк, Д. С. Ревенко, В. М. Вартамян и другие авторы рассматривают денежный поток предприятия как совокупность распределенных во времени поступлений и выплат денежных средств, генерируемых его хозяйственной деятельностью [1, с. 532, 8 с. 51]. Это движение денежных средств функционирующего предприятия представляет собой непрерывный во времени процесс. В свою очередь, В.В. Сопко дает более